

MASARYKOVA UNIVERZITA

Správa kultury
se zvláštním zaměřením
na úsek památkové péče

**BM406K Vybrané otázky veřejné
správy a správního práva I**

4. přednáška 21. 4. 2023

Petr Havlan

Obsah a cíl přednášky

- Správa na úseku památkové péče
- Správa na ostatních úsecích kultury
 - archeologické výzkumy a nálezy
 - prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty
 - muzea a galerie
 - knihovny
 - vydávání periodického a neperiodického tisku
 - rozhlasové a televizní vysílání

Cíl: cílem této přednášky je, aby studenti byli s to vymezit a v tom podstatném přiblížit pojem správa kultury, potažmo správa na úseku památkové péče a pojmy z dalších úseků dané správy.

Správa na úseku památkové péče

obecná východiska

- kulturní bohatství jako ústavně chráněná hodnota
 - čl. 34 odst. 2 LZPS „Právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem“
 - čl. 35 odst. 3 LZPS „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“
 - povinností státu je chránit kulturní památky a vymáhat dodržování zákazu tyto památky neohrožovat a nepoškozovat
 - konflikt zájmů
 - veřejný zájem na ochraně kulturního bohatství vs. ústavně zaručené vlastnické právo
 - nutnost poměrování při omezování vlastnického práva

Správa na úseku památkové péče

obecná východiska promítnutá do zákonné úpravy

- zákon č. **20/1987 Sb.**, o státní památkové péči
 - kodifikace práva hmotného a procesního na úseku památkové péče
 - včetně úpravy archeologických výzkumů a nálezů
 - vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon o státní památkové péči

Správa na úseku památkové péče

kulturní památka - obecně

- věc movitá nebo nemovitá (případně soubor těchto věcí)
- jde o věci naplňující tyto zákonné znaky:
 - mají historickou, uměleckou, vědeckou či technickou hodnotu *nebo*
 - mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem
- *prohlášení věci za kulturní památku Ministerstvem kultury* (rozhodnutí o prohlášení za KP)

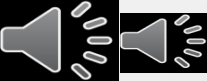

Správa na úseku památkové péče

řízení o prohlášení věci za kulturní památku

- zákon upravuje pouze základní procesní pravidla
- Ministerstvo kultury vyrozumí písemně vlastníka o podání návrhu na prohlášení jeho věci nebo stavby za kulturní památku nebo o tom, že hodlá jeho věc nebo stavbu prohlásit za kulturní památku z moci úřední, potažmo na podnět
- a umožní mu k návrhu nebo podnětu se vyjádřit
 - ještě před prohlášením věci nebo stavby za kulturní památku si Ministerstvo kultury vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo
- vlastník je povinen od doručení vyrozumění až do rozhodnutí ministerstva kultury chránit svoji věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením a oznámit ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání
- rozhodující pro (ne)prohlášení stavby za kulturní památku je zjištění (ne)existence hodnot uvedených v ustanovení § 2 odst. 1 zákona o památkové péči
- z mimořádně závažných důvodů lze prohlášení věci za kulturní památku také zrušit

Správa na úseku památkové péče

kategorie ochrany památek

- kulturní památka
- národní kulturní památka
- územní formy ochrany památek
 - památková rezervace
 - památková zóna
 - ochranná pásma

Správa na úseku památkové péče

evidence kulturních památek

- Ústřední seznam kulturních památek ČR
- evidence v katastru nemovitostí
- Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO
 - Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví
 - pro přijetí na „seznam světového dědictví“ jsou stanovena přísná kritéria a jde o záležitost poměrně nákladnou

Správa na úseku památkové péče

organizační struktura

- Ministerstvo kultury
 - památková inspekce
 - odborná organizace státní památkové péče
 - Národní památkový ústav
- krajské úřady
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- kraje v samostatné působnosti
- obce v samostatné působnosti

Správa na úseku památkové péče

základní povinnosti vlastníka kulturní památky

- zachovávat a udržovat památku v dobrém stavu, a to na vlastní náklad
- chránit památku před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, a to opět na vlastní náklad
- užívat památku odpovídajícím způsobem
- oznamovat změny v užívání památky
- respektovat právo státu na přednostní koupi památky
- mít závazné stanovisko k provedení údržby, opravy, rekonstrukce, restaurování nebo jiné úpravy památky

Správa na úseku památkové péče

finanční pomoc vlastníkovi kulturní památky

- vlastník by neměl nést veškeré náklady
 - čl. 11 odst. 4 LZPS „*Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.“*
- *přímá* (to znamená prostředky z veřejných rozpočtů čili poskytnutí finančního příspěvku na žádost; jde o FP nenárokovou)
- *nepřímá* (bezplatná odborná pomoc prostřednictvím Národního památkového ústavu, a to zejména při obnově památky; dále jsou možná daňová zvýhodnění)

Správa na úseku památkové péče

opatření při porušení povinností vlastníka kulturní památky

- uložení opatření k nápravě
- provedení opatření na náklad vlastníka
- uložení pokuty při spáchání přestupku
- uložení určitého způsobu nakládání a památkou, popřípadě nucené svěření památky do úschovy odborné organizaci
- vyvlastnění nemovité památky

Správa na úseku archeologických výzkumů a nálezů

právní úprava - zákon č. 20/1987 Sb.

- specifická oblast, kde nelze použít obvyklá měřítka ochrany kulturních památek a památkových území

archeologické výzkumy

- provádí Archeologický ústav Akademie věd a další subjekty – tzv. oprávněné organizace (např. vysoké školy, muzea, ale i fyzické osoby, mají-li, zákonem stanovené, potřebné předpoklady)
- k provádění archeologických výzkumů se vyžaduje:
 - *dohoda* s vlastníkem (správcem, uživatelem) nemovitosti
 - má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, je třeba tento záměr *oznámit*, aby mohl být proveden *záchranný archeologický výzkum*
 - *plán území s archeologickými nálezy*

Správa na úseku archeologických výzkumů a nálezů

archeologický nález

- věc (soubor věcí)
- jde o věc naplňující tyto zákonné znaky:
 - je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a
 - zachovala se zpravidla pod zemí
- může být na návrh Archeologického ústavu Akademie věd prohlášen za kulturní památku
- o nález, který nebyl učiněn při provádění archeologických výzkumů, musí být učiněno *oznámení* Archeologickému ústavu nebo nejbližšímu muzeu
- nález i naleziště musí být ponechány beze změny až do prohlídky a do následného opatření k ochraně nálezu
- právo na odměnu, náhradu nutných nákladů a náhradu za majetkovou újmu
- vlastnictví movitého nálezu

Správa na úseku prodeje a vývozu předmětů kulturní hodnoty

zásadní změna situace po roce 1989

- otevření hranic, privatizace obchodní sítě, restituce
- potřeba řešit problematiku obchodu s předměty kulturní hodnoty a jejich přeshraničního pohybu

právní úprava - zákon č. **71/1994** Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty

předměty kulturní hodnoty:

- přírodniny nebo lidské výtvořiny nebo jejich soubory, které jsou významné pro historii, literaturu, umění nebo vědu, splňující zákonná kritéria
- ochrana poskytovaná zákonem č. 71/1994 Sb. se netýká: prodeje a vývozu kulturních památek a národních kulturních památek; evidovaných sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů, které jsou jejich součástí (viz z. č. 122/2000 Sb.); archiválií (viz z. č. 499/2004 Sb.); originálů uměleckých děl žijících autorů a předmětů dovezených do ČR a propuštěných do celního režimu dočasného použití

Správa na úseku prodeje a vývozu předmětů kulturní hodnoty

osvědčení

- podmiňuje vývoz předmětů kulturní hodnoty
- vydávají je tzv. odborné organizace (muzea, galerie, knihovny, pracoviště Národního památkového ústavu) a popř. Ministerstvo kultury
- děje se tak na žádost vlastníka předmětu kulturní hodnoty
- lhůty pro vydání a dobu platnosti stanoví zákon
- se nevydá, zejména jde-li o kulturní památku nebo sbírku muzejní povahy
- před vývozem předmětu kulturní hodnoty je předkládá vývozce celnímu úřadu
- musí jím být opatřeny také předměty kulturní hodnoty z oboru archeologie a sakrální a kultovní povahy ***nabízené k prodeji***

dohled a sankce

- dohled provádí Ministerstvo kultury a celní orgány
- pokuty za přestupky

Správa na úseku muzeí a galerií

právní úprava - zákon č. **122/2000** Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

- zakotvuje zvláštní režim ochrany předmětů movitého kulturního dědictví tvořících *sbírky muzejní povahy*

sbírka muzejní povahy – zákonné znaky:

- sbírka, která je ve své celistvosti významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní nebo společenské vědy
- tvoří ji soubor sbírkových předmětů shromážděných lidskou činností
- má se za to, že je věcí hromadnou

Správa na úseku muzeí a galerií

centrální evidence sbírek

- vede ji Ministerstvo kultury
- představuje veřejnosti přístupný informační systémem
- týká se pouze sbírek, která se trvale nacházejí na území České republiky a které obsahují nejméně 5 sbírkových předmětů
- zápisy z moci úřední nebo na žádost
- zápis obsahuje identifikaci sbírky a jejího vlastníka (správce)
- pro zapsané sbírky platí *zvláštní režim* jejich ochrany a nakládání s nimi
 - povinnosti vlastníka
 - práva vlastníka

kontrola a sankce

- kontrolu provádí Ministerstvo kultury a popř. i celní orgány
- pokuty za přestupky

Správa na úseku knihoven

právní úprava - zejména zákon č. **257/2001** Sb., o knihovnách a podmínkách provozování knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

- upravuje **system knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby**
- jeho hlavním účelem je zajištění práva na svobodný přístup k informacím (viz čl. 17 LZPS), a to na bezplatném (resp. neziskovém) principu

knihovna je zařízení

- v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené zákonem č. 257/2001 Sb.
- a je zapsáno v evidenci knihoven

veřejné knihovnické a informační služby spočívají zejména

- ve zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnického fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovnických služeb z knihovnického fondu jiné knihovny a
- ve zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací z veřejné správy

Správa na úseku knihoven

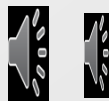
system knihoven tvoří:

- Národní knihovna ČR, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně - *zřízené státem*, resp. Ministerstvem kultury
- krajské knihovny - *zřízené krajem*, resp. jeho příslušným orgánem
- základní knihovny - *zřízené zpravidla obcí*, resp. příslušným orgánem obce
- specializované knihovny (tzn. knihovny se specializovaným fondem)

evidence knihoven je veřejnosti přístupný informační systém, který vede Ministerstvo kultury

porušení povinností

- opatření k nápravě
- pokuty za přestupky

Správa na úseku vydávání periodického a neperiodického tisku

právní úprava

- zákon č. **46/2000** Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku ... (tiskový zákon)
- zákon č. **37/1995** Sb., o neperiodických publikacích
- zákon č. **121/2000** Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským ... (autorský zákon)

periodický tisk

- **PT** jsou noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce
- *vydáváním PT* se rozumí činnost vydavatele, při které na svůj účet a na svou odpovědnost zajišťuje jeho obsah, vydání a veřejné šíření

Správa na úseku vydávání periodického a neperiodického tisku

- **evidence PT**
 - evidenci vede Ministerstvo kultury
 - identifikace vydavatele (přidělením evidenčního čísla)
 - důležité pro:
 - ochranu práv osob poškozených obsahem tisku
 - statistické účely
- **povinnosti vydavatele** zejména
 - odpovědnost za obsah tisku (vyjma pravdivosti reklamy a inzerce, nejde-li o reklamu vydavatele)
 - uvádění identifikace titulů a odpovědných osob
 - *institut oznámení v naléhavém veřejném zájmu*
 - *institut povinného výtisku*
 - *institut odpovědi*
 - *institut dodatečného sdělení*
 - *institut doplňující informace* (v rámci poměrně nové regulace tzv. radničních listů)

Správa na úseku vydávání periodického a neperiodického tisku

neperiodické publikace

- **NP** jsou rozmnoženiny literárních, vědeckých a uměleckých děl (tedy veškeré rozmnoženiny podle autorského zákona), určené k veřejnému šíření, které jsou vydávány jednorázově, popřípadě nejvýše jednou ročně anebo po částech i častěji, tvoří-li obsahově jeden celek
 - zákon o neperiodických publikacích se ale *nevztahuje* např. na: rozmnoženiny audiovizuálních děl; bankovky, mince, poštovní, platební a kolkové známky, poštovní ceniny, losy a cenné papíry; rozmnoženiny počítačových programů či rozmnoženiny vydané v cizině
- *povinnosti vydavatele* zejména
 - zajistit, aby **NP** obsahovala zákonem stanovené údaje bez nich nesmí být veřejně šířena
 - *institut povinných výtisků*
 - *institut nabídkové povinnosti*

Správa na úseku rozhlasového a televizního vysílání

právní úprava - zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

rozhlasové a televizní vysílání

- **RTV** se rozumí poskytování pořadů a dalších částí vysílání uspořádaných v rámci programu, včetně služeb přímo souvisejících s programem, provozovatelem vysílání veřejnosti prostřednictvím sítí elektronických komunikací (v podobě chráněné nebo nechráněné podmíněným přístupem) za účelem simultánního sledování pořadů a dalších částí vysílání

provozovatelé

- **s licenci:** licenci uděluje Rada pro rozhlasové a televizní vysílání v licenčním řízení; licence opravňuje provozovatele vysílání k rozhlasovému a televiznímu vysílání v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem č. 231/2001 Sb. a jinými právními předpisy

Správa na úseku rozhlasového a televizního vysílání

- licence se uděluje na dobu určitou, a to nejdéle na 8 let k rozhlasovému vysílání a 12 let k televiznímu vysílání
 - licence je nepřevoditelná na jinou osobu
 - žadatel o licenci musí být tuzemský subjekt
 - licence může pozbyt platnosti nebo může být odejmuta
- **ze zákona**
 - jde o provozovatele poskytující veřejnou službu (Český rozhlas a Česká televize)
 - poskytují objektivní, vyvážené, ověřené informace
 - nezávislí na státu
 - financování prostřednictvím zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích
 - kontrolovány prostřednictvím Rady Českého rozhlasu a Rady České televize
 - **s registrací**
 - týká se pouze provozovatelů tzv. převzatého vysílání prostřednictvím sítě elektronických komunikací

Správa na úseku rozhlasového a televizního vysílání

základní povinnosti provozovatelů např.:

- provozovat vysílání vlastním jménem, na vlastní účet a na vlastní odpovědnost a nést odpovědnost za obsah vysílání
- zajistit, aby vysílané pořady nepodněcovaly k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení
- zajistit, aby vysílané pořady neobsahovaly podprahová sdělení
- nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých zejména tím, že obsahují pornografii a hrubé samoučelné násilí
- poskytnout v naléhavém veřejném zájmu státním orgánům a orgánům územní samosprávy na jejich žádost nezbytný vysílací čas pro důležitá a neodkladná oznámení v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, stavu ohrožení státu, válečného stavu, stavu kybernetického nebezpečí, nebo opatření na ochranu veřejného zdraví; odpovědnost za obsah těchto oznámení má osoba, které byl vysílací čas poskytnut

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

- správní úřad, který vykonává státní správu v dané oblasti, dohlíží na zachovávání a rozvoj plurality programové nabídky a informací v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a převzatého vysílání, dbá na jeho obsahovou nezávislost a plní další úkoly stanovené právními předpisy
- je odpovědná Poslanecké sněmovně (má 13 členů a je jmenována předsedou vlády na návrh PS)
- mj. vede evidenci provozovatelů, monitoruje vysílání a ukládání sankce

Prameny ke studiu

- *Jurníková, J. a kol. Správní právo. Zvláštní část. Studijní text pro bakaláře. 1. vydání.* Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 139 a násl.
- *Jurníková, J. a kol. Správní právo : zvláštní část. 6. vydání.* Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 194 a násl.